

**ACCREDITATIE VOOR ZICH,
KWALITEIT VOOR ONS ALLEN**

ACCREDITATIE IN HET HOGER ONDERWIJS

**INTERSTEDELIJK STUDENTEN OVERLEG
DRIEHARINGSTRAAT 25, 3511 BH UTRECHT
T 030-230 26 66 / F 030-230 44 11
E ISO@ISO.NL / I WWW.ISO.NL**

UTRECHT, APRIL 2003

Aanbevelingen ISO

Termijn accreditatie en toets nieuwe opleiding

Het ISO vindt de geldigheid van het accreditatiebesluit (6 jaar) te lang. De Inspectie van Onderwijs moet onverkort onverwachte en tussentijdse controles op de kwaliteit van de opleiding kunnen doen.

Het is aan de politiek om te kijken naar de periode waarover geaccrediteerd wordt. Voor de toets nieuwe opleiding stelt het ISO voor een voorlopige accreditatie van 3 jaar aan te houden, waarna een reguliere accreditatie verkregen dient te worden.

Onafhankelijkheid, transparantie en openbaarheid visitaties

Het ISO wil benadrukken dat de onafhankelijkheid van het oordeel van de VBI voorop dient te staan. Om dit te bewerkstelligen dient het beoordelingssysteem openbaar, transparant en controleerbaar te zijn. Ook dient de visiterende commissie onafhankelijk te zijn van de instellingen, de opleiding die wordt gevisiteerd of andere belanghebbenden.

Het ISO stelt voor dat elke VBI jaarlijks een verslag uitbrengt ten behoeve van de onafhankelijkheid, openbaarheid en de objectiviteit, waarin de bedrijfsvoering, het feitelijk opereren en de geleverde prestaties worden beschreven.

Werkwijze en samenstelling panels

Een VBI zal nooit zonder meer de zelfevaluatie van een opleiding mogen overnemen. Een VBI zal derhalve onderzoek op locatie moeten uitvoeren. Onderzoek op locatie houdt in dat een VBI ook daadwerkelijk aantoonbaar kan maken dat er meer gedaan is dan een gesprek met een opleidingsdirecteur en enkele studenten.

Een panel zal moeten bestaan uit:

- 1 of meerdere studenten;
- 1 of meerdere leden uit relevante Nederlandse beroepenvelden ten behoeve van de nationale vergelijkbaarheid;
- 1 of meerdere leden uit relevante buitenlandse beroepenvelden ten behoeve van de internationale vergelijkbaarheid;
- 1 of meerdere leden die onafhankelijk zijn van het beroepenveld ten behoeve van het onafhankelijke oordeel over het gegeven onderwijs aan de te visiteren opleiding.

Een panel dient te voldoen aan de volgende (inhoudelijke) criteria:

- onafhankelijkheid;
- deskundigheid;
- gezaghebbendheid;
- auditdeskundigheid;
- ervaring met de internationale beroeps- of onderzoekspraktijk;
- affiniteit met studenten.

Registratie (buitenlandse) VBI's

Het ISO wil dat de registratie van de VBI's bij de NAO duidelijk en transparant gebeurt; VBI's moeten onafhankelijk functioneren en dienen dit ook aantoonbaar te

maken. Ze dienen inzicht te geven in de wijze waarop de beoordeling tot stand komt en welke domeinspecifieke referentiekaders ze gebruiken. Ook dient een VBI over een intern systeem van kwaliteitszorg te beschikken. Bij de registratie van buitenlandse VBI's geldt voor het ISO dat deze registratie niet klakkeloos over kan worden genomen van een buitenlands accreditatieorgaan waar de VBI al geregistreerd staat. De buitenlandse VBI's moeten dus ook geregistreerd staan bij de NAO om visitaties in Nederland te kunnen afleggen.

Visitaties in clusters

Het ISO wil graag benadrukken dat het wenselijk is dat opleidingen in clusters worden gevisiteerd. De vrije markt en accreditatie op opleidingsniveau maakt het mogelijk dat bijvoorbeeld alle rechtenopleidingen in Nederland door verschillende VBI's worden gevisiteerd. Visiteren per cluster draagt bij aan de vergelijkbaarheid van opleidingen.

Gevolgen van het verlies van accreditatie

Studenten hebben recht op goed onderwijs en de opleiding zal ook deze studenten tegemoet moeten komen bij het verlies van accreditatie. Daar ook zij buiten hun wil om studievertraging zullen oplopen, is het aan de opleiding deze studenten te begeleiden bij hun overstap naar een andere instelling en hen een financiële vergoeding ter hoogte van minstens het IBG-normbudget aan te bieden voor de opgelopen vertraging. Instellingen dienen hierop in te spelen en afspraken te maken over de te volgen stappen.

Inhoudsopgave

AANBEVELINGEN ISO	1
INHOUDSOPGAVE.....	3
INLEIDING.....	4
KORTE GESCHIEDENIS	5
DE NAO.....	7
VISITERENDE EN BEOORDELLENDE INSTANTIES	9
ZORGPLICHT INSTELLINGEN	12
ACCREDITATIE IN EUROPEES VERBAND	13
BIJLAGE 1: WERKWIJZE ACCREDITATIE.....	14
BIJLAGE 2: WERKWIJZE TOETS NIEUWE OPLEIDING.....	16
BIJLAGE 3: DUBLIN DESCRIPTORS.....	17
BIJLAGE 4: INBRENG ISO ACCREDITATIEKADERS	18
BIJLAGE 5: INBRENG ISO TOETSINGSKADERS	21
BIJLAGE 6: VERSLAG BESTUURLIJK OVERLEG MET DE NAO.....	24
BIJLAGE 7: WHW HOOFDSTUK 5A: “ACCREDITATIE IN HET HOGER ONDERWIJS”	28

Inleiding

Nederland zal binnenkort een vernieuwd systeem van kwaliteitszorg kennen in het hoger onderwijs. Dit systeem bouwt echter voort op het reeds (vrijblijvende) systeem van visitaties. De commissie Kwartiermakers heeft in september 2001 met haar eindrapport een voorzet gegeven in het opzetten van een dergelijk systeem. In juni 2002 keurden beide Kamers der Staten-Generaal de wet goed die accreditatie mogelijk maakte. Hierna is de Nederlandse Accreditatie Organisatie (NAO) voortvarend aan de slag gegaan. De NAO heeft op 14 februari 2003 de accreditatie- en toetsingskaders, waaraan bestaande en nieuwe opleidingen zullen moeten voldoen, aangeboden aan staatssecretaris Nijs. Ook de kaders voor de Visiterende en Beoordelende Instanties (VBI's) zullen binnen afzienbare tijd bekend worden gemaakt.

**“ACCREDITATIE: HET
VERLENEN VAN EEN
KEURMERK DAT
AANGEEFT DAT ER AAN
BEPAAALDE
KWALITEITSKENMERKEN
WORDT VOLDAAN”**

Ook het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) is druk bezig met accreditatie en de kaders die daarmee samenhangen. Het ISO is van mening dat de accreditatiekaders en de toetsingskaders voor nieuwe opleidingen die nu voorliggen een flinke stap in de goede richting zijn. Volledigheidshalve dient opgemerkt te worden dat het protocol voor de VBI's nog in de maak is en dat het antwoord op enkele vragen niet lang meer op zich zal laten wachten. Maar toch blijven er vragen over accreditatie bestaan: Wat zijn de

consequenties van accreditatie voor studenten en hoe wordt omgegaan met de zorgplicht van opleidingen? Hoe kan accreditatie bijdragen aan transparantie en vergelijkbaarheid van het onderwijsaanbod? Het ISO probeert in deze notitie antwoord te geven op deze vragen.

Graag wil ik mijn dank uitspreken aan Renate Reniers, Edwin Berends, Willemien de Jong en Pepijn Oomen. Als 'werkgroep accreditatie' hebben zij een aanzienlijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van deze notitie. Bijzondere dank gaat ook uit naar Ton Vroeijensteijn die ons met "raad en daad" heeft bijgestaan in de meningsvorming rondom accreditatie.

Ik wens u veel leesplezier toe,

Dimitri Gilissen

Algemeen Bestuurslid Interstedelijk Studenten Overleg

Korte geschiedenis

In het HOOP 2000¹ geeft toenmalig minister Hermans aan dat: “*de minister verantwoordelijk is voor de basiskwaliteit van het hoger onderwijs*”. Verder geeft hij aan een stelsel van accreditatie te willen ontwikkelen dat invulling zal geven aan deze verantwoordelijkheid. In de nota ‘Keur aan Kwaliteit’² heeft hij zijn doelstellingen voor accreditatie uiteengezet. Kort samengevat draagt accreditatie bij aan:

- *versterking van de internationale ‘benchmarking’* in de kwaliteitszorg door de internationale erkenning die instellingen in het hoger onderwijs kunnen verwerven, indien zij beschikken over een formeel en herkenbaar keurmerk;
- *transparantie van de kwaliteit* van het onderwijs door introductie van een expliciet en openbaar totaaloordeel over de kwaliteit van een opleiding;
- een *onafhankelijke positionering* van de kwaliteitszorg ten opzichte van zowel de brancheorganisaties als de overheid, waardoor een breed en sterker draagvlak wordt verworven;
- *helderheid omtrent de consequenties*: bij het ontbreken van een accreditatie worden rechten (zoals bekostiging of aanwijzing, het verstrekken van officiële diploma’s en graden of het recht voor studenten om aanspraken op studiefinanciering te maken bij het volgen van de opleiding) ontnomen aan de opleiding;
- het zichtbaar maken van de *pluriformiteit* en de eigenheid van opleidingen.

In de Bolognaverklaring³ hebben de Europese ministers van onderwijs aangegeven te willen streven naar: “*Promotion of European co-operation in quality assurance with a view to develop comparable criteria and methodologies*”.

In mei 2001, tijdens de vervolgonferentie in Praag is verder gesproken over een brede invoering van accreditatie als kwaliteitssystematiek in het hoger onderwijs. Minister Hermans heeft toen al aangegeven afstemming te willen bereiken met Vlaanderen over te ontwikkelen toetsingskaders en de wederzijdse erkenning en samenwerking van de nationale accreditatieorganen.

Om de invoering van accreditatie goed voor te bereiden heeft minister Hermans de Commissie Kwartiermakers Accreditatie Hoger Onderwijs ingesteld⁴. De commissie stond onder leiding van Jan Franssen, de commissaris van de Koningin in Zuid-Holland en had als opdracht voorstellen te doen over:

- de invoering van accreditatie in het hoger onderwijs;
- de toetsingskaders en procedures voor de kwaliteitsbeoordeling van de opleidingen;
- de totstandkoming van een uitvoeringsorganisatie voor het in te stellen accreditatieorgaan.

De commissie bracht in september 2001 haar eindrapportage⁵ uit, waarin voorstellen worden gedaan voor de op te richten nationale accreditatie organisatie en de vast te stellen toetsingskaders. Accreditatie is natuurlijk niet de laatste stap in het proces

¹ Hoger Onderwijs en Onderzoek Plan 2000, vastgesteld op 31 januari 2000

² TK 1999-2000, 26807, nr. 19

³ Joint declaration of the European Ministers of Education, Bologna 19 juni 1999

⁴ Instellingsbeschikking Commissie Kwartiermakers Accreditatie Hoger Onderwijs, 6 november 2000

⁵ Prikkel, presteren, profileren, eindrapport Commissie Kwartiermakers Accreditatie Hoger Onderwijs, september 2001

van kwaliteitszorg. Accreditatie toetst op basiskwaliteit en zet aan tot continue kwaliteitsverbetering.

Op 13 september 2001 verzond minister Hermans een wetsvoorstel⁶ voor “Wijziging van onder meer de Wet hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek in verband met de invoering van accreditatie in het hoger onderwijs”, naar de Tweede Kamer. Na de behandeling in de Tweede Kamer werd het (gewijzigde) wetsvoorstel op 4 juni 2002 door de Eerste Kamer goedgekeurd, waarmee de weg werd vrijgemaakt voor de implementatie van accreditatie in het hoger onderwijs.

In juni 2002 werden Loek Vredevoegd, Karl Dittrich en Olchert Brouwer benoemd tot voorzitter en vice-voorzitters van de Nederlandse Accreditatie Organisatie. Gedrieën vormen zij het Dagelijks Bestuur (DB) van de NAO. Op 1 januari 2003 werden de overige bestuursleden van de NAO benoemd: Ella Vogelaar, Loek Hermans, Boudewijn van Nederveen en Jan Weitenberg. Deze laatste vier vervullen de functie parttime en vormen samen met de voorzitter en vice-voorzitters het Algemeen Bestuur (AB). Loek Hermans en Ella Vogelaar zijn vanuit het NAO-bestuur de vertrouwenspersonen van de studentenorganisaties.

Op 14 februari 2003 presenteerde de NAO de vastgestelde accreditatie- en toetsingskaders aan staatssecretaris Nijs. Deze kaders zijn tot stand gekomen na overleg met de instellingen en de verschillende koepelorganisaties. De staatssecretaris zal de kaders in de loop van april 2003 voorhangen⁷ aan de Tweede Kamer.

⁶ TK 2000-2001, 27920, nr. 1-2

⁷ Soms wordt in de wet een bepaling opgenomen dat aan de totstandkoming van de Algemene Maatregel van Bestuur een zogenaamde 'voorhangprocedure' vooraf moet gaan. De 'voorhangprocedure' wil zeggen dat de Tweede Kamer leden gedurende dertig dagen kunnen vragen om de AMvB alsnog in de vorm van een wetsvoorstel aan de Staten-Generaal voor te leggen. Wanneer van een AMvB een wetsvoorstel wordt gemaakt wordt deze ook door de Eerste Kamer behandeld.

De NAO

De Nederlandse Accreditatie Organisatie (NAO) heeft als belangrijkste taken:

- verificatie en validering van een externe beoordeling aan de hand van het accreditatiekader;
- het verlenen van een formeel kwaliteitskeurmerk aan die opleidingen waarvan het externe oordeel is gevalideerd;
- het uitvoeren van de toets nieuwe opleiding ('accreditatie van nieuwe opleidingen');
- adviseren van de minister over de duur van masteropleidingen.

De NAO is een Zelfstandig Bestuursorgaan (ZBO). Een ZBO kan worden beschreven als een publiekrechtelijk orgaan van de centrale overheid waaraan de uitoefening van een bepaalde bestuurstaak is opgedragen zonder dat terzake van die taakuitoefening sprake is van (volledige) hiërarchische ondergeschiktheid aan de minister.

De gevolgen van de beslissingen die de NAO neemt kunnen verstrekkende gevolgen hebben. Voor de instelling betekent dit het verlies van het recht op bekostiging en het recht om diploma's te mogen uitreiken. Voor de student betekent dit het verlies van het recht op studiefinanciering en een noodgedwongen verhuizing. Meer hierover bij "Zorgplicht instellingen".

Positie NAO

De NAO dient daarnaast een politiek onafhankelijke instelling te blijven. Accreditatie mag geen selectiemechanisme worden bij meer bezuinigingen vanuit de overheid.

De kwaliteitseisen die aan de opleidingen worden gesteld dienen even hoog te blijven, of er nu meer of minder geld beschikbaar is voor het Nederlands hoger onderwijs.

Bijdrage aan een continue kwaliteitszorg

De instelling draagt er zorg voor dat eens in de zes jaar accreditatie wordt aangevraagd bij de NAO. Het ISO vindt de geldigheid van het accreditatiebesluit te lang: in het geval van een éénjarige masteropleiding betekent dit dat er zes generaties studenten de revue passeren voordat er opnieuw een visitatie plaatsvindt. Daarom moet er zorg voor gedragen worden dat in de visitaties ook de nadruk ligt op de ontwikkelingen die een opleiding in de periode van zes jaar heeft doorlopen. Daarnaast zal de Inspectie van Onderwijs onverkort onverwachte en tussentijdse controles op de kwaliteit van de opleiding moeten kunnen doen. Alleen zo is het mogelijk opleidingen te prikkelen tot een continue prestatie en kwaliteitsverbetering.

“DE NEDERLANDSE ACCREDITATIE ORGANISATIE (NAO) IS DOOR DE OVERHEID OPGERICHT OM DE ACCREDITATIE VORM TE GEVEN VAN ALLE BESTAANDE EN NIEUWE OPLEIDINGEN BINNEN HET HOGER ONDERWIJS (HO). ACCREDITATIE IS, IN HET LICHT VAN DE INTERNATIONALISERING VAN DE STUDIE EN ARBEIDSMARKT, HET ZORGDRAGEN VOOR DE (VERGELIJKBARE) KWALITEITSBORGING VAN OPLEIDINGEN BINNEN HET HO. HIERMEE WORDT NAGESTREEFD OM:

- HET ONDERWIJSSTELSEL TRANSPARANT TE MAKEN;
- ONAFHANKELIJKE KWALITEITSBEOORDELING TE WAARBORGEN;
- INTERNATIONELE VERGELIJKINGEN MOGELIJK TE MAKEN;
- BUITENLANDSE ONDERWIJS AANBIEDERS TOT DE NATIONALE MARKT TE KUNNEN LATEN TOETREDEN;
- DE KWALITEIT VAN NEDERLANDSE OPLEIDINGEN VERDER TE VERHOGEN.”

BRON: WEBSITE NAO (WWW.NAO-HO.NL)

Het is aan de politiek om te kijken naar de periode waarover geaccrediteerd wordt. Voor de toets nieuwe opleiding stelt het ISO voor een voorlopige accreditatie van 3

jaar aan te houden, waarna een reguliere accreditatie verkregen dient te worden. Op deze wijze gebeurt het ook in Vlaanderen.

Visiterende en beoordelende instanties

De NAO zal accreditatie gaan verlenen op basis van rapporten, geschreven door diverse Visiterende en Beoordelende Instanties (VBI's). Hiertoe is een protocol voor de VBI's in voorbereiding bij de NAO. Dit werpt de vraag op aan welke eisen deze VBI's moeten voldoen en aan welke eisen hun rapporten moeten voldoen om ervoor te zorgen dat de NAO kan accrediteren. Om deze vragen te beantwoorden dienen we de volgende vragen te beantwoorden:

- Wat is de functie en wat zijn de doelstellingen en de verwachtingen van een VBI?
- Hoe zullen de onafhankelijkheid, de transparantie en de openbaarheid gewaarborgd worden?
- Hoe gaat de NAO om met buitenlandse VBI's?
- Wat zal de rol van de onderwijsinspectie zijn bij het visiteren?
- Hoe zullen de randvoorwaarden worden vastgesteld?

Wat is de functie en wat zijn de doelstellingen en de verwachtingen van een VBI?

Een VBI heeft als taak het beoordelen van opleidingen, op basis van kwaliteitseisen. Van de beoordeling per opleiding moet een eindrapportage worden geschreven, welke voor de NAO als basis zal dienen voor het vellen van een accreditatieoordeel.

Hoe zullen de onafhankelijkheid, de transparantie en de openbaarheid gewaarborgd worden?

Het ISO wil benadrukken dat met onafhankelijkheid in deze zin niet de onafhankelijke positionering van de instantie, die de kwaliteitsbeoordeling organiseert wordt bedoeld, maar de onafhankelijkheid van het oordeel. Om dit te bewerkstelligen dient het beoordelingssysteem openbaar, transparant en controleerbaar te zijn. Ook dient de visiterende commissie onafhankelijk te zijn van de instellingen, de opleiding die wordt gevisiteerd of andere belanghebbenden. Vak- of inhoudsdeskundigen zijn zeer gewenst, echter niet met directe banden met de te visiteren opleiding.

“VBI'S MOETEN ONAFHANKELIJK FUNCTIONEREN EN DIENEN DIT OOK AANTOONBAAR TE MAKEN.”

Ten behoeve van de onafhankelijkheid, openbaarheid en de objectiviteit is een jaarverslag van een VBI, waarin de bedrijfsvoering, het feitelijk opereren en de geleverde prestaties worden beschreven, ook zeer belangrijk. Hiermee zal ook de betrouwbaarheid van de VBI toenemen. Het ISO wil dat de registratie van de VBI's bij de NAO duidelijk en transparant gebeurt; VBI's moeten onafhankelijk functioneren en dienen dit ook aantoonbaar te maken. Ze dienen inzicht te geven in de wijze waarop de beoordeling tot stand komt en welke domeinspecifieke referentiekaders ze gebruiken. Ook dient een VBI over een intern systeem van kwaliteitszorg te beschikken.

Zo kunnen instellingen of individuele opleidingen weloverwogen een VBI kunnen kiezen waarvan zij denken dat de werkmethoden het beste aansluiten op de wensen van de opleiding.

Een VBI zal nooit zonder meer de zelfevaluatie van een opleiding mogen overnemen. Het is noodzakelijk voor een weloverwogen accreditatie dat het rapport van een VBI naast een zelfevaluatie van een opleiding wordt geschreven. Een VBI zal derhalve onderzoek op locatie moeten uitvoeren. Onderzoek op locatie houdt in

dat een VBI ook daadwerkelijk aantoonbaar kan maken dat er meer gedaan is dan een gesprek met een opleidingsdirecteur en enkele studenten. VBI's dienen met gezond wantrouwen de bevindingen uit de zelfevaluatie te toetsen. Bij de visitatie hoort ook een onafhankelijke consultatie van studenten, personeel, alumni en het beroepenveld.

Om de onafhankelijkheid van de panels te waarborgen doet het ISO het volgende voorstel met betrekking tot de bemensing van een dergelijk panel:

Een panel zal moeten bestaan uit:

- 1 of meerdere studenten;
- 1 of meerdere leden uit relevante Nederlandse beroepenvelden ten behoeve van de nationale vergelijkbaarheid;
- 1 of meerdere leden uit relevante buitenlandse beroepenvelden ten behoeve van de internationale vergelijkbaarheid;
- 1 of meerdere leden die onafhankelijk zijn van het beroepenveld ten behoeve van het onafhankelijke oordeel over het gegeven onderwijs aan de te visiteren opleiding.

De voorzitter van de visiterende commissie dient uit de VBI zelf te komen in verband met noodzakelijke kennis van de toetsingskaders.

Een panel dient te voldoen aan de volgende (inhoudelijke) criteria:

- onafhankelijkheid;
- deskundigheid;
- gezaghebbendheid;
- auditdeskundigheid;
- ervaring met de internationale beroeps- of onderzoekspraktijk;
- affiniteit met studenten.

Hoe gaat de NAO om met buitenlandse VBI's?

Bij de registratie van buitenlandse VBI's geldt voor het ISO dat deze registratie niet klakkeloos over kan worden genomen van een buitenlands accreditatieorgaan waar de VBI al geregistreerd staat. De buitenlandse VBI's moeten dus ook geregistreerd staan bij de NAO om visitaties in Nederland te kunnen afleggen ten behoeve van een Nederlandse accreditatie. Deze situatie kan opnieuw worden bekeken op het moment dat internationale toetsingskaders worden of zijn opgesteld.

Wat zal de rol van de onderwijsinspectie zijn bij het visiteren?

Naast de VBI's blijft de Inspectie voor het Onderwijs onderzoeken instellen naar opleidingen. Het ISO pleit ervoor dat de Inspectie daarbij meer op de continue waarborging, de kwalitatieve verbetering en de internationale vergelijkbaarheid zal letten. Hierdoor zal de inspectie niet in het vaarwater van de VBI's komen. Ook wordt hiermee het gevaar ondervangen dat bij een accreditatietermijn van 6 jaar de instellingen in de tussenliggende periodes niet voldoende gespitst zullen zijn op kwaliteitswaarborging en -verbetering.

Hoe zullen de randvoorwaarden worden vastgesteld?

De randvoorwaarden die voor de VBI's gelden zullen met name moeten worden vastgesteld op basis van toegankelijkheid en onafhankelijkheid voor en van instellingen en opleidingen. Zo zullen de tarieven die VBI's vragen niet dusdanig hoog mogen zijn dat het voor opleidingen niet langer mogelijk is om een bepaalde VBI in te huren.

Het ISO wil graag benadrukken dat het wenselijk is dat opleidingen in clusters worden gevisiteerd. De vrije markt en accreditatie op opleidingsniveau maakt het mogelijk dat bijvoorbeeld alle rechtenopleidingen in Nederland door verschillende VBI's worden gevisiteerd. Visiteren per cluster draagt bij aan de vergelijkbaarheid van opleidingen. In Vlaanderen is dit per decreet vastgelegd.

Zorgplicht instellingen

Wanneer een opleiding haar accreditatie verliest, is zij verplicht ervoor te zorgen dat haar studenten op geaccrediteerd niveau kunnen afstuderen. De studenten zien zichzelf genoodzaakt hun opleiding aan een andere instelling voort te zetten.

Dit brengt een verhuizing naar een andere stad met zich mee, wat een ingrijpende gebeurtenis is. Voorop staat dan ook dat opleidingen alles uit de kast dienen te halen om verlies van accreditatie te voorkomen. Mocht dit toch het geval zijn, dan moet de opleiding haar studenten begeleiden bij de overstap naar een andere instelling. Tevens dient de opleiding de studenten tegemoet te komen door middel van een financiële vergoeding ter hoogte van minstens het IBG-normbudget. De studenten kunnen immers een beroep doen op het afstudeerfonds, daar in de wet staat dat opleidingen studeerbaar moeten zijn.

“NAAST DE FINANCIËLE CONSEQUENTIES DIENEN OOK ANDERE GEVOLGEN VAN HET VERLIES VAN ACCREDITATIE NIET TE WORDEN ONDERSCHAT.”

Voorop staat dat de opleiding daadwerkelijk alle aantoonbare kosten voor hun rekening neemt die studenten maken door het verlies van accreditatie van de opleiding. Bij verlies van accreditatie, krijgt een opleiding een herkansing om binnen twee jaar haar zaken op orde te brengen. De opleiding mag in deze periode geen nieuwe studenten aannemen. Studenten die al aan de opleiding begonnen zijn, mogen in die tijd gewoon doorstuderen. Dit is een goede zaak, maar het gros van de studenten zal die twee jaar niet willen afwachten om dan alsnog de opleiding aan een andere instelling te moeten volgen.

Het gevaar van het definitieve verlies accreditatie is aanwezig en de studenten kiezen het zekere voor het onzekere en zullen op voorhand al willen overstappen naar een andere instelling die wel aan de eisen van basiskwaliteit voldoet. Zij hebben recht op goed onderwijs en de opleiding zal ook deze studenten tegemoet moeten komen. Daar ook zij buiten hun wil om studievertraging zullen oplopen, is het aan de opleiding deze studenten te begeleiden bij hun overstap naar een andere instelling en hen een financiële vergoeding ter hoogte van het IBG-normbudget aan te bieden. Naast de financiële consequenties dienen ook andere gevolgen van het verlies van accreditatie niet te worden onderschat. Hoe zit het met studenten die net het diploma op zak hebben van een opleiding die niet langer geaccrediteerd is? Wat zijn de gevolgen voor studenten die gedwongen worden om de opleiding in een andere stad te volgen en zo genoodzaakt zijn om hun sociale leven (studentenvereniging, vrienden etc.) achter te laten en geschikte huisvesting in de andere stad te vinden?

Voorkomen is beter dan genezen, lijkt de geijkte oplossing voor bovenstaande problemen, maar het zal onvermijdelijk zijn dat deze problemen zich zullen voordoen. Instellingen dienen hierop in te spelen en afspraken te maken over de te volgen stappen bij het verlies van accreditatie.

Accreditatie in Europees verband

In deze notitie biedt het ISO ook een eerste blik op accreditatie in Europees verband. In september 2003 zal het ISO een aparte notitie over dit onderwerp uitbrengen. Zoals eerder aangegeven is accreditatie een van de voorwaarden voor de uitwisseling van studenten. Het volgen van een opleiding (of een gedeelte hiervan) heeft alleen nut als de kwaliteit van het onderwijs gegarandeerd en erkend wordt.

Het ISO is van mening dat de Bologna-landen moeten toewerken naar een Europese standaard voor accreditatie van hoger onderwijs. Hier rijst meteen de vraag hoe dit te realiseren is. Het ISO acht het niet opportuun dat er op korte termijn één standaardkader voor accreditatie kan worden ontwikkeld. De Bologna-landen zouden het voornemen moeten uitspreken, naar analogie van de invoering van de tweefasestructuur (bachelor-master), om in elk land een systeem van accreditatie op te zetten. Via wederzijdse erkenning van accreditatiesystemen kan er op termijn worden toegewerkt naar een Europees kader voor het gemeenschappelijke deel.

In nationaal en internationaal verband moet er ruimte zijn voor differentiatie van opleidingen. De opzet mag niet zijn om cultuurgebonden onderwijskenmerken uit te vlakken. Een student, rondshoppend in het Europese onderwijsaanbod, moet de keuze hebben uit een variëteit aan buitenlandse gerechten in plaats van beperkt te worden tot de menukeuze in een hamburgerrestaurant. Wel dient deze variatie aan buitenlandse gerechten volgens algemeen aanvaarde kwaliteitsinzichten bereid te worden. In Europees verband dient daarom gestreefd te worden naar de ontwikkeling van een accreditatiekader, waarin cultuurgebonden onderwijsaspecten beoordeeld worden als de bijzondere kwaliteitskenmerken in het NAO-accreditatiekader. Voor de NAO ligt een belangrijke uitdaging om mee te werken aan de ontwikkeling van een Europees accreditatiekader.

Een Europees stelsel van accreditatie draagt bij aan transparantie van het opleidingsaanbod en zal ook bijdragen aan de vergroting van mobiliteit, vergelijkbaarheid en flexibiliteit. De reden hiervoor ligt in het wegnemen van de onzekerheid over de meerwaarde van een buitenlands verblijf, anders dan de culturele meerwaarde. "Internationalisering" van accreditatie mag nooit ten koste gaan van de (basis)kwaliteit van het Nederlandse hoger onderwijs.

Voorwaarde voor het slagen van accreditatie in Europa is duidelijkheid over het eindniveau van bachelor en master. De Dublin Descriptors (bijlage 3) en de diverse 'Tuning'-projecten hebben hierin al een belangrijke rol gespeeld, maar verdere uitwerking is genoodzaakt.

Organisaties als ENQA⁸, ESIB⁹, en EUA¹⁰ kunnen een belangrijke rol spelen in de totstandkoming van accreditatie in Europa.

⁸ European Network for Quality Assurance (www.enqa.net)

⁹ National Unions of Students in Europe (www.esib.org)

¹⁰ European Universities Association (www.unige.ch/eua)

Bijlage 1: Werkwijze accreditatie

1. Uitgangspunten voor de accreditatie zijn de wet en de onderwerpen, facetten, criteria en beslisregels uit dit accreditatiekader.
2. Op verzoek van een instelling organiseert een VBI een externe beoordeling. Het daarbij te gebruiken referentiekader dekt tenminste de onderwerpen, facetten en criteria uit dit accreditatiekader.
3. De instelling voert een zelfevaluatie uit. Het zelfevaluatie-rapport geeft een beschrijving en een evaluatie van de opleiding aan de hand van ten minste de onderwerpen, facetten en criteria uit dit accreditatiekader. Daarbij worden de verschillende varianten van de opleiding (voltijd, deeltijd en/of duaal) apart beschreven en geëvalueerd. In de zelfevaluatie wordt verder aangegeven wat volgens de instelling het niveau (Bachelor of Master) en de oriëntatie (HBO of WO) van de opleiding is. Dit wordt duidelijk beargumenteerd. Tevens wordt aangegeven of het een initiële dan wel een postinitiële opleiding betreft.
4. De instelling geeft de VBI opdracht op basis van haar zelfevaluatie de kwaliteit van de opleiding te beoordelen. De VBI visiteert de opleiding en verifieert het oordeel uit de zelfevaluatie. Hierbij beoordeelt de VBI ook de kwaliteit van de zelfevaluatie. Verder stelt de VBI vast of de kwaliteit van de opleiding voldoet aan de criteria voor basiskwaliteit en spreekt vervolgens een samenvattend oordeel uit, dat wordt gemotiveerd in een rapport.
5. De instelling dient een aanvraag in bij de NAO voor accreditatie van de opleiding. In deze aanvraag worden de volgende kenmerken van de opleiding beschreven:
 - niveau (Bachelor of Master)
 - oriëntatie (HBO of WO)
 - varianten (voltijd, deeltijd en/of duaal)
 - initieel of postinitieel
 - vestigingsplaatsen.
6. Bij deze aanvraag wordt het rapport van de VBI gevoegd. Dit rapport moet voldoende actueel zijn: de beoordeling moet betrekking hebben op de situatie van maximaal één jaar voor het indienen van de aanvraag.
7. De NAO beoordeelt het rapport van de VBI en het daarin uitgesproken integrale oordeel en toetst dit aan het accreditatiekader. In voorkomende gevallen kan de NAO verzoeken om aanvullende informatie. Het besluit van de NAO over accreditatie is binnen drie maanden beschikbaar. Het voornemen tot dit besluit wordt eerst schriftelijk meegedeeld aan de instelling, die dan binnen de beslistermijn van 3 maanden van de NAO twee weken de mogelijkheid heeft om te reageren. Indien de opleiding voldoet aan de criteria uit het accreditatiekader wordt deze geaccrediteerd voor de duur van zes jaar. Als de beschikbare informatie uit het rapport van de VBI naar het oordeel van de NAO ontoereikend is om een oordeel uit te spreken, kan het besluit worden uitgesteld. De bestaande accreditatie van de opleiding loopt dan door tot de NAO een besluit heeft genomen.
8. Voor de instelling staan de wettelijke mogelijkheden van bezwaar en beroep tegen het besluit open.

9. De NAO geeft publieke bekendheid aan het resultaat van de accreditatie met vermelding van de graad (Bachelor/Master, HBO/WO).

Bijlage 2: Werkwijze toets nieuwe opleiding

1. De werkwijze van de NAO bij de toetsing van nieuwe opleidingen volgt de eisen en termijnen van de wet. Essentieel bij deze werkwijze is de initiatiefrol van de instelling. Deze bepaalt het karakter van de opleiding (Bachelor of Master, HBO of WO). Het indienen van een aanvraag brengt het toetsingsproces op gang.
2. Op basis van de aanvraag bepaalt de NAO welke vorm van toetsing in dit geval vereist is. In het algemene gedeelte van de toelichting zijn voorbeelden gegeven van diverse situaties. Aangezien er sprake is van een grote variatie van categorieën nieuwe opleidingen is het niet mogelijk om bij voorbaat de daarbij behorende werkwijzen uitputtend aan te geven. Deze wordt aan de hand van de concrete voorstellen bepaald.
3. Vervolgens geeft de NAO de opdracht de toetsing uit te voeren. De NAO beoordeelt de bij de toetsing gevolgde werkwijze aan de hand van dit rapport. Daarbij laat de NAO zich leiden door de in dit hoofdstuk genoemde maatstaven. De conclusies in het toetsingsrapport worden beargumenteerd aan de hand van geconstateerde feiten, een analyse daarvan en een toetsing aan een referentiekader, dat aansluit bij het toetsingskader nieuwe opleidingen. Door deze opbouw kan de NAO zien hoe de conclusies in het toetsingsrapport tot stand zijn gekomen. In zijn besluit wordt de werkwijze verantwoord.
4. Uitgangspunten bij de toetsing zijn transparantie van de wijze waarop de conclusies uit het toetsingsrapport tot stand zijn gekomen en hoor en wederhoor, waarbij de instelling de gelegenheid krijgt op het toetsingsrapport te reageren. Alvorens het toetsingsbesluit vast te stellen stelt de NAO het instellingsbestuur in de gelegenheid binnen twee weken zijn zienswijze over het voorgenomen toetsingsbesluit naar voren te brengen. De NAO zendt na de definitieve vaststelling het toetsingsbesluit onverwijld aan het instellingsbestuur en maakt het besluit tegelijkertijd openbaar door middel van plaatsing op de website van de NAO.
5. Daarbij bestaat ook de mogelijkheid van bezwaar en beroep:
6. Het maken van bezwaar geschiedt door het indienen van een bezwaarschrift door een belanghebbende bij de NAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken. In het kader van de behandeling van het bezwaar vindt een hoorzitting plaats. De NAO beslist binnen tien weken na ontvangst van het bezwaarschrift. De beslissing op bezwaar kan voor ten hoogste vier weken worden verdaagd. Hiervan wordt schriftelijk mededeling gedaan.
7. Tegen een beslissing op bezwaar van de NAO staat beroep open bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. De termijn voor het indienen van beroep bedraagt zes weken. De Afdeling doet in beginsel zes weken na de zitting uitspraak. Deze termijn kan met ten hoogste zes weken worden verlengd.
8. Hangende de bezwaar- en/of beroepsprocedure kan aan de Voorzitter van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State worden verzocht een voorlopige voorziening te treffen indien onverwijlde spoed, gelet op de betrokken belangen, dat vereist.

Bijlage 3: Dublin Descriptors

	Kwalificaties Bachelor	Kwalificaties Master
Kennis en inzicht	Heeft aantoonbare kennis en inzicht van een vakgebied, waarbij wordt voortgebouwd op het niveau bereikt in het voortgezet onderwijs en dit wordt overtroffen; verkeert normaal gesproken op een niveau dat, met ondersteuning van gespecialiseerde handboeken, enige aspecten bevat waarvoor kennis van de laatste ontwikkelingen in het vakgebied noodzakelijk is	Heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht die normaal gesproken verondersteld worden op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of versterken, alsmede een basis of mogelijkheid bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband
Toepassen kennis en inzicht	Is in staat om zijn/haar kennis en inzicht op dusdanige wijze toe te passen, dat dit een professionele benadering van zijn/haar werkzaamheden of beroep aantoont, alsmede in het bezit van competenties gekenmerkt door het opstellen en staven van argumenten en het oplossen van problemen op het vakgebied	Is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen bredere (of multidisciplinaire) verbanden die gerelateerd zijn aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan
Oordeelsvorming	Is in staat om relevante gegevens te verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) met het doel een oordeel te vormen dat mede gebaseerd is op de overweging van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aangelegenheden	Is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie, maar met medeweging van sociaal-maatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden verbonden aan het toepassen van de kennis en oordelen
Communicatie	Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten	Is in staat om conclusies, alsmede de kennis en beweegredenen die hieraan ten grondslag liggen, duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten of niet-specialisten
Leervaardigheden	Bezit de leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie die een hoog niveau van autonomie veronderstelt aan te gaan	Bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter

Bijlage 4: Inbreng ISO Accreditiekaders

Algemene opmerkingen

Opleidingsprofiel v.s. instellingsprofiel

Het ISO wil graag aandacht vragen voor de *samenhang* van het *opleidingsprofiel* met het *instellingsprofiel*. De wetgever heeft gekozen voor een accreditatie op opleidingsniveau, dit is een overzichtelijke, toetsbare eenheid. Toch is het onvermijdelijk dat de gekozen doelstellingen van de instelling hun beslag hebben op die van de opleiding. Wij zijn van mening dat het instellingskader een plaats verdient binnen de accreditiekaders. Het kader dat een instelling kiest, bepaalt immers de ruimte waarin een opleiding zich kan profileren.

Interne kwaliteitszorg

Het ISO is van mening dat er niemand beter dan de studenten van een opleiding een oordeel kan vellen over de kwaliteit van de eigen opleiding. Hoe tevreden zijn studenten over de eigen opleiding? In het kopje 'Interne kwaliteitszorg' worden enkele aspecten van de rol van de studenten genoemd. Voorop staat dat de VBI niet alleen verifieert dat er studenten betrokken zijn bij het proces van kwaliteitszorg maar ook de effecten van de inspraak van studenten in kaart brengt.

Weging facetten

Een VBI krijgt de mogelijkheid om zelf aan te geven hoe de verschillende facetten meewegen bij de totstandkoming van het eindoordeel over een onderwerp. Het ISO acht het wenselijk dat voor de weging van de verschillende facetten richtlijnen worden opgesteld. Enige standaardisering (b.v. richtlijnen) in de weging van de verschillende facetten zal ook bijdragen aan de vergelijkbaarheid van de rapporten van verschillende VBI's. Het ISO is van mening dat een opleiding op elke van de geformuleerde facetten voldoende zou moeten scoren.

Betrokkenheid studenten bij visitaties

Wat betreft de te volgen werkwijze bij de totstandkoming van een visitatierapport, wil het ISO wijzen op de rol die student-leden van visitatiecommissies spelen. Het verleden wijst uit dat dit per visitatiecommissie verschilt. Er zou *altijd* een student deel uit moeten maken van een visitatiecommissie.

Groefunctie accreditatie

Naar aanleiding van deze toetsingskaders willen wij onze zorg uitspreken over het feit dat het accrediteren van basiskwaliteit opleidingen niet intrinsiek motiveert om meer te doen dan nodig is. Accreditatie dient indirect een signaal af te geven over de standaarden die gehanteerd dienen te worden in het hoger onderwijs. Het ISO wil dan ook voorstellen dat de beoordeling van de bijzondere kwaliteitskenmerken weldegelijk invloed zal hebben op het oordeel van de NAO.

Termijn accreditatie

Deelt de NAO de mening dat een periode van 6 jaar (in het licht van bachelor-master) een te lange periode is voor accreditatie?

Verhouding zelfevaluatie rapport en beoordeling door VBI

Ziet de NAO de gevaren van het alleen laten beoordelen van een *zelfevaluatie* van een opleiding door de VBI? Zou de VBI ook zelf het initiatief moeten nemen en zelf onderzoek te doen?

Opmerkingen naar aanleiding van de tekst

Oriëntatie HBO/WO (pag. 5)

Er zijn bij zowel HBO als WO twee criteria geschrapt. Deelt de NAO de mening dat de *oriëntatie* van WO-opleidingen vooral vorm wordt gegeven door de wisselwerking tussen onderwijs en onderzoek?

Relatie tussen doelstellingen en inhoud programma (pag. 6)

De relatie tussen de doelstellingen en het programma reikt verder dan de inhoud. Ook de opzet van het programma is essentieel voor het bereiken van doelstellingen. Dit staat ook in verband met het begrip studeerbaarheid. Is het aangeboden programma zodanig vormgegeven (opzet programma) dat de doelstellingen op een zo efficiënt mogelijke wijze worden bereikt?

Studielast (pag. 6)

Het criterium voor studielast is “het programma is voor de gekwalificeerde studeerbaar”. Studeerbaarheid is voor het ISO echter meer dan dat de studiebelasting van het programma niet groter is dan de vastgestelde studielast. Studeerbaarheid (hiervan is de studielast een onderdeel) is naar onze mening een onderwerp dat opgenomen te worden in dit accreditatiekader. De criteria hiervoor zijn:

- Het programma is binnen de vastgestelde cursusduur te realiseren
- Het programma is zodanig vormgegeven dat het oplopen van studievertraging tot een minimum wordt beperkt

Instroom (pag. 6)

Hoe zit het met buitenlandse studenten die in willen stromen in een opleiding?

Verdwijnen facet ‘organisatie’ (pag. 7)

Waarom is het facet ‘organisatie’ verdwenen in de nieuwste conceptversie?

Eisen HBO/WO (pag. 7)

Waarom is hier gekozen voor een ‘verzwakking’ van de wisselwerking beroepenveld-HBO, door de zin “...in de vorm van actieve uitwisseling met de beroepspraktijk.”?

Kwaliteit personeel (pag. 7)

Waarom is hier gekozen voor het vervangen van “de competenties van de ingezette medewerkers...” in “het personeel is voldoende gekwalificeerd...”

Materiele voorzieningen (pag. 7)

Het ISO stelt er prijs op dat de materiele voorzieningen niet alleen in voldoende mate aanwezig voor het realiseren, maar dat deze ook aansluit bij de *behoefte* van studenten. Wij zouden graag de formulering uit het concept van december 2002 terug willen zien.

Interne kwaliteitszorg (pag. 8)

Het ISO is van mening dat ook door opleidingen rekenschap dient te worden afgelegd voor geformuleerde doelen. Dit is een van de middelen om met accreditatie opleidingen te stimuleren van kwaliteit een dynamisch proces te maken dat bijdraagt aan de verhoging van het basisniveau. Wij zouden graag het facet “formuleren

doelen” en het bijbehorende criterium uit het concept van december 2002 terug willen zien.

Beslisregels accreditatie (pag. 10)

Ten opzichte van de conceptversie van december 2002 valt op te merken dat het begrip ‘twijfelachtig’ is toegevoegd. Het ISO vraagt zich af waarom er gekozen is voor deze klassering. Is het niet duidelijker om aan te geven door middel van voldoende/onvoldoende klassering. Eenzelfde opmerking valt te maken over het begrip ‘excellent’. Wanneer is iets excellent?

Openbaarheid accreditatieprocedure (pag. 12)

Welke stukken zijn openbaar?

Bijlage 5: Inbreng ISO Toetsingskaders

Algemene opmerkingen

Opleidingsprofiel v.s. instellingsprofiel

Het ISO wil graag aandacht vragen voor de *samenhang* van het *opleidingsprofiel* met het *instellingsprofiel*. De wetgever heeft gekozen voor een toetsing op opleidingsniveau, dit is een overzichtelijke, toetsbare eenheid. Toch is het onvermijdelijk dat de gekozen doelstellingen van de instelling hun beslag hebben op die van de nieuw te starten opleiding. Wij zijn van mening dat het instellingskader een plaats verdient binnen de toetsingskaders. Het kader dat een instelling kiest, bepaalt immers de ruimte waarin een opleiding zich kan profileren.

Betrokkenheid studenten bij beoordeling

Het ISO is van mening dat er niemand beter dan de studenten van een opleiding een oordeel kan vellen over de kwaliteit van de eigen opleiding. Het is daarom voor de hand liggend om bij een nieuwe opleiding te toetsen in hoeverre een instelling bewust is omgegaan met de wensen en eisen van studenten bij de totstandkoming van het programma etc.

Curriculum en voorzieningen

Het ISO vindt dat een opleiding alleen van start kan gaan als er een *volledig curriculum* bekend is. Het mag niet zo zijn dat er 'tijdens de rit' een curriculum in elkaar gedraaid wordt. Het kiezen van een opleiding is een grote stap voor een student, een student mag nooit de dupe worden van 'half werk' van een opleiding. De student moet weten waaraan hij toe is. Hetzelfde verhaal gaat voor de 'beoogde voorzieningen' op. De student mag nooit de speelbal worden van ruimtegebrek (er melden zich in het 2^e jaar meer studenten aan dan verwacht) of een tekort aan begeleiding. In dit soort gevallen is het meestal beter een limiet te stellen dan ongecontroleerd te groeien. Het ISO zou dan ook graag zien dat de materiele en programmatische voorwaarden sterk worden aangescherpt zodat dergelijke situaties zich nooit zullen voordoen.

Opmerkingen naar aanleiding van de tekst

Breedte van de toetsing (pag. 3)

Er wordt aangegeven dat de toetsing van een nog niet in Nederland bestaande opleiding zwaarder zal zijn dan die van een bestaande opleiding. Is de taak van de NAO niet begrenst tot het toetsen van aanwezige kwaliteit, dit dient toch te gebeuren zonder bepaalde aannames? Er vindt immers nog een macrodoelmatigheidstoets plaats door de Minister.

Oriëntatie HBO/WO (pag. 5)

Er zijn bij zowel HBO als WO twee criteria geschrapt. Deelt de NAO de mening dat de *oriëntatie* van WO-opleidingen vooral vorm wordt gegeven door de wisselwerking tussen onderwijs en onderzoek?

Relatie tussen doelstellingen en inhoud programma (pag. 6)

De relatie tussen de doelstellingen en het programma reikt verder dan de inhoud. Ook de opzet van het programma is essentieel voor het bereiken van doelstellingen. Dit staat ook in verband met het begrip studeerbaarheid. Is het aangeboden programma zodanig vormgegeven (opzet programma) dat de doelstellingen op een zo efficiënt mogelijke wijze worden bereikt?

Het ISO vindt het noodzakelijk dat ook voor nieuwe opleidingen geldt dat het programma studenten de mogelijkheid biedt de geformuleerde eindkwalificaties te bereiken.

Studielast (pag. 6)

Het criterium voor studielast is “het programma is voor de gekwalificeerde studeerbaar”. Studeerbaarheid is voor het ISO echter meer dan dat de studiebelasting van het programma niet groter is dan de vastgestelde studielast. Studeerbaarheid (hiervan is de normatieve studielast een onderdeel) is naar onze mening een onderwerp dat opgenomen te worden in dit accreditatiekader. De criteria hiervoor zijn:

- Het programma is binnen de vastgestelde cursusduur te realiseren
- Het programma is zodanig vormgegeven dat het oplopen van studievertraging tot een minimum wordt beperkt

Instream (pag. 6)

Hoe zit het met buitenlandse studenten die in willen stromen in een opleiding?

Verdwijnen facetten ‘afstemming tussen vormgeving en inhoud’ en ‘beoordeling en toetsing’ (pag. 7)

Zoals eerder aangegeven mogen studenten geen proefkonijnen worden en dient ook dit alles vooraf bekend te zijn. De facetten mogen wat het ISO betreft waar terug in het toetsingskaders.

Verdwijnen facet ‘organisatie’ (pag. 7)

Waarom is het facet ‘organisatie’ verdwenen in de nieuwste conceptversie?

Eisen HBO/WO (pag. 7)

Waarom is hier gekozen voor een ‘verzwakking’ van de wisselwerking beroepenveld-HBO, door de zin “...in de vorm van actieve uitwisseling met de beroepspraktijk.”?

Kwaliteit personeel (pag. 7)

Waarom is hier gekozen voor het vervangen van “de competenties van de ingezette medewerkers...” in “het personeel is voldoende gekwalificeerd...”

Materiele voorzieningen (pag. 7)

Het ISO stelt er prijs op dat de materiele voorzieningen niet alleen in voldoende mate aanwezig voor het realiseren, maar dat deze ook aansluit bij de *behoefte* van nieuwe studenten of de behoefte bij soortgelijke opleidingen.

Ontbreken facet 'studiebegeleiding' (pag. 7)

De beoogde studiebegeleiding en informatievoorziening aan studenten moet voldoende zijn met het oog op studievoortgang. Ook dient de begeleiding aan te sluiten, in lijn met het gestelde onder 'materiele voorzieningen', bij de behoefte van studenten.

Interne kwaliteitszorg (pag. 8)

Het ISO is van mening dat ook door nieuwe opleidingen rekenschap dient te worden afgelegd, bij de eerste accreditatie, over de bij toets nieuwe opleiding geformuleerde doelen. Dit is een van de middelen om met accreditatie opleidingen te stimuleren van kwaliteit een dynamisch proces te maken dat bijdraagt aan de verhoging van het basisniveau. Wij zouden graag het facet "formuleren doelen" en het bijbehorende criterium uit het concept van december 2002 terug willen zien.

Beslisregels toetsing (pag. 9)

In analogie met het gestelde bij het accreditatiekader, is het ISO van mening dat een opleiding op elk facet voldoende dient te scoren.

Openbaarheid toetsingsprocedure (pag. 12)

Welke stukken zijn openbaar?

Bijlage 6: Verslag Bestuurlijk Overleg met de NAO

gehouden op 23 januari 2003, van 14.00 tot 16.00 uur de NAO te 's-Gravenhage

Aanwezig:	Namens LSVb:	Mevrouw H. Arts De heer H. Van der Heide
	Namens ISO:	De heer D.N.E.A. Gilissen Mevrouw R.L.E.P. Reniers De heer S. ter Burg De heer E. Berends Mevrouw W. de Jong
	Namens NAO:	De heer L.E.H. Vredevoogd (voorzitter NAO) De heer O.G. Brouwer (vice-voorzitter NAO) De heer K.L.L.M. Dittrich (vice-voorzitter NAO) De heer M. Luwel (Vlaams gedelegeerd lid NAO) Mevrouw E.M.S.J. van Gennip (directeur NAO) Mevrouw B. Besanson (adviseur NAO)

Zowel LSVb als ISO hebben schriftelijk commentaar aangeleverd. De onderwerpen in dit commentaar komen in belangrijke mate overeen. In het overleg is per onderwerp het commentaar van LSVb en ISO besproken. In dit verslag wordt hiervan beknopt verslag gedaan.

Opleidingsprofiel versus instellingsprofiel

De studentenorganisaties signaleren dat de doelstellingen van de instelling van invloed zullen (kunnen) zijn op de opleiding. De NAO beaamt dat. Conform de wet kan de invalshoek van de NAO echter alleen de opleiding zijn.

Betrokkenheid studenten

De studenten dringen aan op een actieve betrokkenheid van studenten bij de kwaliteitszorg. Een suggestie is hiervoor een apart onderwerp op te nemen. Het NAO bestuur vindt dit niet passen in het huidige kader, maar onderschrijft wel het belang van de betrokkenheid van studenten. Bij de toets nieuwe opleidingen vindt de NAO dat minder relevant. De NAO zal overwegen hoe studentenbetrokkenheid meer expliciet kan worden opgenomen in het systeem. Studenten geven als suggestie : - studentenbetrokkenheid op te nemen als facet waarop positief gescoord moet worden in het kader bestaande opleidingen; - verplichte deelname (als volwaardig lid) van studenten in visitatiepanels; - voorwaarde dat er gesprekken met studenten moeten worden gevoerd in het visitatieproces . Het VBI kader, waarin dit wordt uitgewerkt wordt momenteel voorbereid. Een concept-versie van dit kader zal aan ISO en LSVb worden toegezonden voor commentaar.

Scoringsschaal

LSVb is bezorgd dat door de score "excellent" toch een vorm van ranking wordt gecreëerd. De NAO herhaalt dat het systeem nadrukkelijk niet ranking beoogt. De NAO geeft als oordeel wel/geen accreditatie. De scoringsschaal is een instrument voor VBI om tot een oordeel daarover te komen. De score 'excellent' dient tevens om 'best practices' zichtbaar te maken. De NAO zal de uitgebreidheid van de scoringsschaal opnieuw in overweging nemen. ISO voegt toe niet blij te zijn met de toevoeging 'twijfelachtig'.

Angst voor nivellering

ISO is bezorgd dat het systeem tot nivellering en uniformering gaat leiden en suggereert de bijzondere kwaliteitskenmerken op te nemen in de accreditatie-eisen. De NAO deelt de zorg, maar de oplossing van ISO staat op gespannen voet met het doel van accreditatie (waarborgen van basiskwaliteit) en is in strijd met de wet.

Termijn van zes jaar

De studenten vinden de termijn van zes jaar lang, zeker als er een mogelijkheid van lichtere toets ontstaat. Tussendoor kan kwaliteit sterk achteruit gaan. De NAO wijst er op dat de termijn wettelijk bepaald is – ook voor nieuwe opleidingen. De minister kan als daar aanleiding toe is (bijv. vanwege klachten) tussentijds de Inspectie vragen onderzoek te doen en vervolgens eventueel ingrijpen. De lichtere toets is voorlopig niet aan de orde. Op termijn kan dit spelen bij accreditatie van meerdere opleidingen in een instelling, en heeft betrekking op de facetten die breder georganiseerd zijn zoals kwaliteitszorg en voorzieningen; die hoeft je niet elke keer opnieuw door te lichten.

Kwaliteit VBI's

Studenten vrezen dat de VBI's te weinig kritisch zijn. Heeft de NAO overwogen ook de zelfevaluaties op te vragen? De NAO heeft dit overwogen. Om de verbeterfunctie in het systeem niet te schaden, vraagt de NAO deze zelfevaluaties niet op. De NAO kijkt wel scherp naar de argumentatie in de visitatierapporten. Tevens dienen de VBI's te toetsen of het zelfevaluatierapport voldoende kritisch is. De NAO ontwikkelt een toetsingskader voor beoordeling van de werkwijze van de VBI's. In principe wordt de werkwijze van de VBI's op de zelfde facetten beoordeeld voor plaatsing op de lijst als voor beoordeling in een specifieke visitatie. LSVb geeft in overweging in dit kader eisen te stellen aan de deskundigheid op het gebied van audit vaardigheden. ISO vraagt zich af of ook buitenlandse VBI's (bijvoorbeeld ABET) met dit VBI- kader worden getoetst. De NAO bevestigt dit. Mogelijk zullen buitenlandse VBI's er voor kiezen door samenwerking met Nederlandse aan de eisen te voldoen.

Definitie BA en MA en WO/HBO

ISO vraagt waarom specificaties van WO/HBO (oriëntatie WO opleidingen) zijn afgezwakt. De NAO geeft aan dat de criteria alleen op een andere plaats terecht zijn gekomen. Verder vinden de studenten de Dublin definities van bachelor en master ruim en vaag, en suggereren zij deze te concretiseren voor de Nederlandse situatie. De NAO deelt de mening van de studenten. Het internationale veld is nog niet toe aan scherpere definities, maar Nederland wil blijven aansluiten op internationale ontwikkelingen en gebruikt ze daarom als achtergrondmateriaal.

Relatie doelstellingen en inhoud

De studenten vragen zich af of de relatie tussen doelstellingen en inhoud van het programma niet moet worden vertaald in criteria voor de vorm en opbouw van het programma. De NAO wil dwingende vormvoorschriften vermijden. Vormeisen worden wel gesteld bij het facet Instroom.

Studielast

Studenten vinden het aspect studeerbaarheid onvoldoende terug. Zij suggereren dat dit als facet wordt opgenomen met als toelichting dat er noodzakelijke maatregelen worden getroffen ter beperking van belemmerende factoren. De LSVb geeft in overweging hieraan ook studiebegeleiding toe te voegen. De NAO geeft aan dat het facet studielast op grond van de wet moet worden genoemd. De NAO zal de tekstuele suggestie voor studeerbaarheid in principe overnemen.

Selectie bij instroom

De studenten vinden inhoudelijke selectie voor de master ongewenst. De NAO geeft aan dat dit gewenst kan zijn bijvoorbeeld bij de research master in het WO. Ook aan buitenlandse studenten en zij-instromers worden eisen gesteld. De NAO neemt in overweging tekst over dit laatste op te nemen in de toelichting.

Facet organisatie

De studenten vragen zich af waarom het facet organisatie is verdwenen. De NAO geeft aan dat in de huidige versie doublures zijn geschrapt. Alle criteria zijn elders in het kader te vinden.

Personeel

Studenten vragen zich af waarom de eisen gesteld aan personeel zo vaag zijn. Bij HBO is de formulering zwakker dan in eerdere versies. Waarom wordt niet gevraagd naar competenties in plaats van kwalificaties? Ook wordt vaak de term 'voldoende' gebruikt – dat lijkt dubbelop met een scoringsschaal waarin ook voldoende staat. De NAO geeft aan dat in het HBO de relatie met de beroepspraktijk niet voor elke docent kan gelden. Bovendien kan de aansluiting met de beroepspraktijk ook in andere vormen worden bewerkstelligd dan doordat docenten ook in de beroepspraktijk werken. Het woord 'competentie' is vermeden omdat competenties (nog) niet goed zijn te meten. Naar aanleiding van het commentaar neemt de NAO een aantal aanpassingen in overweging: - HBO: tekst wijzigen in 'effectieve aansluiting met de beroepspraktijk'; - Kritisch te kijken naar gebruik van de term 'voldoende' (ook elders in het kader); - Mogelijkheid portfolio medewerkers in toelichting opnemen.

Voorzieningen

Studenten vragen zich af of de voorzieningen ook niet moeten aansluiten bij de behoeften van studenten. Wordt er bijvoorbeeld objectieve informatie verstrekt aan aankomende studenten? De NAO onderschrijft het belang van goede voorlichting vooraf, maar vindt dit geen onderdeel van kwaliteit van de opleiding zoals NAO beoogt de toetsen. Wat betreft de voorzieningen meent zij, dat 'behoeften van studenten' een te subjectieve norm is; daarom verbindt de NAO het niveau van de voorzieningen aan de eisen die de opleiding stelt.

Interne kwaliteitszorg

ISO zag dit graag scherper verwoord. Bij Interne kwaliteitszorg wordt nu geen nadere uitwerking (aspecten voor doelen) meer genoemd. De studenten suggereren bij dit facet de opleidingscommissie te noemen in de criteria. Voorkomen moet worden dat de betrokkenheid van studenten beperkt blijft tot het invullen van enquêtes. De NAO onderschrijft het belang van het stellen van doelen bij het vormgeven van interne kwaliteitszorg, maar wil de keuze en formulering van doelen aan opleidingen overlaten. De eis van een opleidingscommissie geldt niet voor de aangewezen opleidingen. Het is wel een relevant voorbeeld van hoe studenten kunnen worden betrokken. De NAO neemt in overweging in het laatste criterium "actief" toe te voegen vóór betrokkenheid en tevens de opleidingscommissie als voorbeeld op te nemen in de toelichting.

Rendement

LSVb vindt rendement een twijfelachtig facet en raadt aan hiermee voorzichtig om te gaan. De NAO is het ermee eens dat voorzichtig met dit facet moet worden omgegaan. De wet verplicht NAO overigens dit op te nemen. Grote verschillen in rendementen tussen goed vergelijkbare opleidingen kunnen bovendien een indicatie voor kwaliteitsverschillen zijn.

Openbaarheid

ISO vraagt wat de NAO openbaar maakt. De NAO maakt het accreditatierapport openbaar via de website. Verder is het rapport van de VBI en het plan van de instelling voor de nieuwe opleiding in principe openbaar. De NAO plaatst deze echter niet op de website.

Toets nieuwe opleidingen

Studenten vragen waarom er geen externe deskundigen verplicht zijn. Wordt voor de toetsing van nieuwe opleidingen voldoende informatie nagevraagd over het gehele curriculum? De NAO licht de filosofie toe. De vereiste zwaarte van de kwaliteitstoets door de NAO hangt af van het soort van opleiding: is het een geheel nieuwe opleiding, of is het een opleiding die nieuw is voor de instelling maar in hoge mate overeenkomt met opleidingen die elders al worden gegeven. In het eerste geval zal de kwaliteitstoets voor het programma essentieel zijn, in het tweede geval minder omdat de kwaliteit van het programma elders al is vastgesteld. Voor de doelmatigheidstoets van OCW geldt mogelijk het omgekeerde, die lijkt vooral relevant voor het laatste geval. Hieruit blijkt dat het lastig is algemene dwingende procedurele eisen te stellen – per geval zal de NAO bekijken hoe zwaar de toets moet zijn. Dat heeft te maken met efficiëntie, niet met verschillende maatstaven. De NAO verwacht in grote lijnen een overzicht van het gehele curriculum -het huidige kader biedt hiervoor voldoende ankerpunten.

Toets studiebegeleiding mist bij bestaande opleidingen

ISO signaleert dat het aspect studiebegeleiding ontbreekt bij nieuwe opleidingen. De NAO vindt studiebegeleiding in een toekomstige situatie lastig te beoordelen. Zij zal dit facet toch opnemen, gekoppeld aan de inzet van personeel hiertoe.

De NAO dankt ISO en LSVb voor het gevoerde overleg en voor de in het voorbereidende informele overleg geleverde inbreng. De NAO heeft het vertrouwen, dat ISO en de LSVb zich in de binnenkort door de NAO definitief vast te stellen documenten redelijk zullen kunnen vinden. Na vaststelling, op 10 februari, gaan de kaders voor goedkeuring naar de staatssecretaris, die ze 'voorhangt' bij het parlement. In principe kan de goedkeuringsprocedure in vier maanden zijn beslag krijgen. De NAO zal verder in de komende maanden de criteria voor de VBI's uit werken, hierover overleg plegen met aspirant-VBI's; ook commentaar van de studentenorganisaties is hartelijk welkom.

Bijlage 7: WHW hoofdstuk 5a: “Accreditatie in het hoger onderwijs”

Artikel 5a.1. Reikwijdte

1. Dit hoofdstuk heeft betrekking op de bekostigde universiteiten en hogescholen en de Open Universiteit en op de universiteiten en hogescholen die ingevolge artikel 6.9 zijn aangewezen.
2. Dit hoofdstuk heeft tevens betrekking op de rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid die een opleiding als bedoeld in artikel 7.3b verzorgen. Voor de toepassing van dit hoofdstuk wordt onder instellingsbestuur mede begrepen het bestuur van de rechtspersoon, bedoeld in de eerste volzin.

Titel 1. Accreditatieorgaan

Artikel 5a.2. Instelling en taken accreditatieorgaan

1. Er is een accreditatieorgaan hoger onderwijs.
2. Het accreditatieorgaan is belast met activiteiten in het kader van het accrediteren van opleidingen in het hoger onderwijs en het afnemen van de toets nieuwe opleiding in het hoger onderwijs.
3. Het accreditatieorgaan heeft tevens tot taak de accreditatiekaders en toetsingskaders te bespreken met de Europese landen, in het bijzonder met de grenslanden.
4. Bij ministeriële regeling worden de overige werkzaamheden bepaald die het accreditatieorgaan verricht in verband met de voorbereiding van een stelsel van bacheloropleidingen en masteropleidingen in Nederland of het beoordelen van ander onderwijs dan hoger onderwijs.

Artikel 5a.3. Samenstelling accreditatieorgaan

1. Het accreditatieorgaan heeft ten hoogste veertien leden waaronder een voorzitter.
2. Onze minister benoemt, schorst en ontslaat de leden van het accreditatieorgaan, gehoord gezamenlijke instellingen, bedoeld in artikel 1.2, onderdelen a en b, evenals de vertegenwoordigers namens de beroepsgroep. Twee leden worden benoemd, gehoord de gezamenlijke studentenorganisaties, bedoeld in artikel 3.3. De leden van het accreditatieorgaan zijn deskundig op het gebied van het hoger onderwijs, de beroepspraktijk van het hoger onderwijs of de kwaliteitszorg. De benoeming van de leden van het accreditatieorgaan geschiedt voor een periode van ten hoogste vijf jaar. Bij de benoeming van de leden van het accreditatieorgaan bepaalt Onze minister wie de voorzitter is. In het accreditatieorgaan worden geen aan Onze minister ondergeschikte ambtenaren benoemd.
3. Schorsing en ontslag vinden slechts plaats wegens ongeschiktheid of onbekwaamheid voor de vervulde functie dan wel wegens andere zwaarwegende in de persoon van de betrokkene gelegen redenen. Ontslag vindt voorts plaats op eigen verzoek.
4. Een lid van het accreditatieorgaan vervult geen andere functies die ongewenst zijn met het oog op een goede vervulling van zijn functie of de handhaving van zijn onafhankelijkheid of van het vertrouwen daarin.
5. In het bestuursreglement worden regels vastgesteld omtrent:
 - a. het aanvaarden van een nevenfunctie anders dan uit hoofde van het lidmaatschap van het accreditatieorgaan, en
 - b. de wijze van openbaarmaking van nevenfuncties.
6. De inspectie wordt in de gelegenheid gesteld de vergaderingen van het accreditatieorgaan als waarnemer bij te wonen.

Artikel 5a.4. Bezoldiging of schadeloosstelling

1. Aan het lidmaatschap van het accreditatieorgaan is een bezoldiging dan wel een schadeloosstelling verbonden.
2. Onze minister stelt de bezoldiging of de schadeloosstelling vast.

Artikel 5a.5. Bestuursreglement

Het accreditatieorgaan stelt een bestuursreglement vast. Het bestuursreglement en elke wijziging daarvan behoeven de goedkeuring van Onze minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Artikel 5a.6. Begroting

1. Het accreditatieorgaan zendt jaarlijks voor 1 april aan Onze minister de ontwerpbegroting voor het daaropvolgende jaar.
2. Indien gedurende een kalenderjaar aanmerkelijke verschillen ontstaan of dreigen te ontstaan tussen de werkelijke en de begrote baten en lasten dan wel inkomsten en uitgaven, doet het accreditatieorgaan daarvan onverwijld mededeling aan Onze minister onder vermelding van de oorzaak van de verschillen.

Artikel 5a.7. Jaarverslag

1. Het accreditatieorgaan stelt jaarlijks voor 1 juli een verslag op van de werkzaamheden, het gevoerde beleid in het algemeen en de doelmatigheid en doeltreffendheid van zijn werkzaamheden en werkwijze in het bijzonder in het afgelopen kalenderjaar.
2. Het verslag wordt aan Onze minister gezonden.

Titel 2. Accreditatie en toets nieuwe opleiding

Artikel 5a.8. Accreditatiekaders en toetsingskaders

1. Het accreditatieorgaan legt zijn werkwijze voor de accreditatie van opleidingen vast in afzonderlijke accreditatiekaders voor opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs en het hoger beroepsonderwijs, waarbij ten minste onderscheid wordt gemaakt tussen bacheloropleidingen en masteropleidingen. In de accreditatiekaders wordt tevens bepaald welke gegevens het instellingsbestuur meezendt bij een verzoek om accreditatie, waartoe in elk geval behoort de aanduiding van de graad die door het instellingsbestuur zal worden verleend.
2. Bij het verlenen van accreditatie wordt aandacht geschonken aan de aspecten van kwaliteit, die betrekking hebben op het niveau van de opleiding, de onderwijsinhoud, het onderwijsproces, de opbrengsten van het onderwijs van de opleiding, voldoende voorzieningen die noodzakelijk zijn om de opleiding te kunnen verzorgen, een adequate methode die bij de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, wordt gehanteerd.

3. Bij de toepassing van het tweede lid wordt begrepen onder:
- a. het niveau van de opleiding: dit is gericht op het eindniveau van de opleiding gelet op hetgeen gewenst en gangbaar is, bij voorkeur gemeten naar internationale standaard;
 - b. de onderwijshoud: deze omvat in ieder geval de aard van het onderwijs, voldoende samenhang in het opleidingsprogramma van de opleiding, de studielast en een duidelijke relatie tussen de doelstellingen en de inhoud van het opleidingsprogramma;
 - c. het onderwijsproces: dit omvat in ieder geval een voldoende afstemming tussen vormgeving van het onderwijs en de inhoud, voldoende studiebegeleiding en inzichtelijke beoordeling en toetsing van het onderwijs;
 - d. de opbrengsten van het onderwijs: deze omvatten in ieder geval voldoende maatschappelijke relevantie van de bereikte eindkwalificaties van afgestudeerden van de opleiding en voldoende rendement van de opleiding in relatie tot de beargumenteerde streefcijfers;
 - e. de voorzieningen: deze omvatten in ieder geval de materiële voorzieningen, de kwaliteit van het personeel, de organisatie en de interne kwaliteitszorg;
 - f. de methoden die bij de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, worden gehanteerd: deze hebben in ieder geval betrekking op de mogelijkheid de opleiding te vergelijken met andere opleidingen en op een internationaal beoordelingskader.
4. Alvorens een accreditatiekader vast te stellen of te wijzigen voert het accreditatieorgaan overleg met vertegenwoordigers van de instellingen en andere betrokkenen, waaronder studentenorganisaties als bedoeld in artikel 3.3 en de daarvoor in aanmerking komende vakorganisaties van overheids- en onderwijspersoneel.
5. Een accreditatiekader of een wijziging daarvan behoeft de goedkeuring van Onze minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang. Onze minister verleent zijn goedkeuring niet dan nadat vier weken zijn verstreken nadat zijn voornemen daartoe aan de beide kamers der Staten-Generaal is voorgelegd. Het besluit omtrent goedkeuring wordt binnen 17 weken na de verzending ter goedkeuring bekendgemaakt aan het accreditatieorgaan.
6. De accreditatiekaders worden bekendgemaakt door plaatsing in de Staatscourant.
7. Het accreditatieorgaan legt zijn werkwijze voor de toets nieuwe opleiding vast in afzonderlijke toetsingskaders voor opleidingen in het wetenschappelijk onderwijs en opleidingen in het hoger beroepsonderwijs. Het eerste tot en met zesde lid, met uitzondering van het derde lid, onderdeel f, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5a.8a. Bekendmaking beoordelende instanties

Het accreditatieorgaan maakt jaarlijks aan de instellingen bekend welke instanties met behulp van onafhankelijke deskundigen als bedoeld in artikel 1.18, derde lid, eerste volzin, opleidingen beoordelen op de wijze, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, vierde volzin.

Artikel 5a.9. Accreditatie opleiding (dit artikel is nog niet in werking getreden).

- 1. Accreditatie wordt verleend op aanvraag van het instellingsbestuur.
- 2. Een aanvraag om accreditatie wordt ten minste een jaar voor de vervaldatum van het vorige accreditatiebesluit of van het besluit waaruit de toets nieuwe opleiding met positief gevolg is ondergaan, bij het accreditatieorgaan ingediend
- 3. Het accreditatiebesluit wordt gebaseerd op de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid.
- 4. Het accreditatieorgaan neemt binnen drie maanden na ontvangst van de aanvraag om accreditatie een besluit. Het accreditatiebesluit treedt in werking met ingang van de dag waarop het vorige accreditatiebesluit vervalt of, indien een opleiding voor de

eerste maal wordt geaccrediteerd, met ingang van de dag van bekendmaking van het accreditatiebesluit.

5. Bij de beoordeling, bedoeld in artikel 1.18, derde lid, door de onafhankelijke deskundigen artikel 1.18, derde lid, vierde volzin, niet in acht is genomen, treedt, in afwijking van het vierde lid, dat besluit in werking met ingang van de dag van bekendmaking daarvan en kan binnen een jaar na die bekendmaking, een nieuwe aanvraag om accreditatie worden ingediend. In afwijking van het zesde lid, is de vervaldatum van de accreditatie alsdan verlengd tot het moment dat, onder de voorwaarden van het zevende lid, onherroepelijk op de aanvraag om accreditatie is beslist.

6. De accreditatie vervalt zes jaar na de dag van inwerkingtreding van het accreditatiebesluit.

7. Indien een instellingsbestuur binnen de termijn, bedoeld in het tweede lid, aanvraag om accreditatie heeft ingediend, is, in afwijking van van het zesde lid, de vervaldatum van de accreditatie verlengd tot het moment dat onherroepelijk op de aanvraag om accreditatie is beslist indien: lid, tweede volzin, in werking met ingang van de dag van bekendmaking van dat besluit.

Titel 3. Overige bepalingen

Artikel 5a.13. Goedkeuring tarieven

De tarieven die het accreditatieorgaan op grond van de artikelen 5a.9, achtste lid, en 5a.10, vierde lid, vaststelt, behoeven de goedkeuring van Onze minister. De goedkeuring kan worden onthouden wegens strijd met het recht of het algemeen belang.

Artikel 5a.14. Inlichtingen

1. Het accreditatieorgaan verstrekt desgevraagd aan Onze minister alle voor de uitoefening van diens taak benodigde inlichtingen.

2. Onze minister kan inzage vorderen van alle zakelijke gegevens en bescheiden, indien dat voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig is.

Artikel 5a.15. Vernietiging van besluiten

1. Onze minister kan een besluit van het accreditatieorgaan vernietigen, indien dit besluit is genomen in strijd met het recht of het algemeen belang.

2. In afwijking van artikel 5a.12, kan Onze minister bij toepassing van het eerste lid bepalen dat een instelling gedurende een door Onze minister te bepalen termijn aanspraak behoudt op bekostiging als bedoeld in artikel 1.9, eerste lid, of dat aan de examens een getuigschrift als bedoeld in artikel 7.11, eerste lid, blijft verbonden en dat de registratie in het Centraal register opleidingen hoger onderwijs, bedoeld in artikel 6.13, niet wordt beëindigd.

3. Van het vernietigingsbesluit wordt mededeling gedaan in de Staatscourant.

Artikel 5a.16. Taakverwaarlozing

1. Indien naar het oordeel van Onze minister het accreditatieorgaan zijn taak ernstig verwaarloost, kan Onze minister de noodzakelijke voorzieningen treffen.

2. De voorzieningen worden, spoedeisende gevallen uitgezonderd, niet eerder getroffen dan nadat het accreditatieorgaan in de gelegenheid is gesteld om binnen een door Onze minister te stellen termijn alsnog zijn taak naar behoren uit te voeren.

3. Onze minister stelt de beide kamers der Staten-Generaal onverwijld in kennis van door hem getroffen voorzieningen als bedoeld in het eerste lid.